

УДК 821.161.2-31.09«1901/1950»

ХУДОЖНЄ ОСЯГНЕННЯ ПРОБЛЕМИ ЕТНІЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРИЧНІЙ ПОВІСТІ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Тетяна Кара, аспірантка

*Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
tatiana_kara@mail.ru*

У статті досліджуються особливості розкриття проблеми етнічної ідентичності в українській історичній повісті першої половини ХХ століття, підкреслюється самотніть, самодостатність українського етносу, показ його звичаїв та обрядів, наголошується на тому, що відрізняє українців від представників інших народів. Козацьким часам присвячені твори як східноукраїнських, так і західноукраїнських повістярів, серед яких слід вирізнити двох «козацьких батьків»: Андріана Кащенка та Андрія Чайковського. Об'єкт дослідження — повісті А. Кащенка «Під Корсунем», «Зруйноване гніздо» та А. Чайковського «Віддячився», «За сестрою», «Козацька помста».

Ключові слова: *козацтво, етнічна ідентичність, самотніть, історична повість.*

Стратегії розукраїнення, що їх протягом тривалого часу різні імперії реалізовували на привласнених землях відносно українців, набули особливо загрозливого масштабу і характеру в першій половині ХХ століття, коли «український простір став ще більше розпоросеним, неструктурованим, знівельованим — знеукраїненим» [1, с. 71].

Усупереч сподіванням і зусиллям учасників українських національно-визвольних змагань розпад Російської та Австро-Угорської імперій не вдалося використати для досягнення доленосної мети — об'єднання етнічних українських земель у єдиній самостійній державі. Внаслідок цього вже на початку 20-х років минулого століття український простір набув ще більшої фрагментарності: Східна Україна увійшла до складу Радянського Союзу, більша частина Західної України (Галичина, Волинь, Холмщина, Надсяння, Підляшшя, частина Лемківщини) — до складу Польщі, Буковина опинилася під владою Румунії, а решта Лемківщини та Закарпаття — під владою Чехословаччини.

Зрозуміло, що кожна із цих держав не була зацікавлена у єдності українського етнічного простору. Більше того, і Радянський Союз, і Польща, і Румунія, і Чехословаччина на включених до їх складу укра-

їнських землях, «аби втримати їх, застосовували шерегу стратегій, що, при всім своїм розмаїтті та непередбачуваних поворотах сюжетів, продиктованих як ідеологіями, так і ментальностями виконавців, фактично були тими самими стратегіями розукраїнення — денаціоналізації, декультуризації України, привласнення її території, з такими самими аргументами та риторикою («велика Росія» — «велика Польща» — «велика Румунія»). Звісно, антиукраїнські «пункти» цих стратегій були включені в загальний стратегічний контекст цих держав» [1, с. 73].

Усі ці заходи підпорядковувалися одній-єдиній меті — розукраїненню українців. Навіть побіжна характеристика підневільного становища українців у складі різних держав дає підстави для висновку про те, що розукраїнення українського простору у період між першою і другою світовими війнами стало стратегічною метою політики кількох країн-сусідів і становило собою реальну загрозу для існування українського етносу.

Загальновідомо, що небезпека асиміляції чатувала на українців і на попередніх етапах історії, але, незважаючи на це, українці зуміли зберегти свою етнічну самобутність. І саме тому уроки предків — уроки етнічної самооборони — привернули увагу вітчизняних повістярів першої половини ХХ століття.

Прикметною у контексті художнього осмислення цих уроків є повість А. Кашенка «Під Корсунем», написана у 1913 році. Історичною основою даного твору стала Корсунська битва, яка відбулася 16 травня 1648 року. Ця битва, за свідченнями істориків, — «одна з найяскравіших перемог повстанського війська над армією Речі Посполитої на початку Визвольної війни» [8, с. 130].

У центрі сюжету повісті А. Кашенка «Під Корсунем» — родина реєстрового козака Данила Цимбалюка. Данило, за словами письменника, «козакував з молодих літ» [7, с. 6], брав участь у походах, очолюваних гетьманом Сагайдачним, зажив слави хороброго воїна. Однак, змальовуючи образ Данила Цимбалюка, автор повісті робить наголос не тільки на героїчних рисах у характері персонажа. Вірний історичній правді, письменник не забуває про різноманітність козацького середовища, про значні розбіжності, які існували між запорозькими козаками і козаками реєстровими. «Під ті часи, — читаємо у повісті, — ворожнеча поміж козаками реєстровими, себто такими, що мали од польського сейму права на волю та власність, і позаре-

естровими, виключеними з реєстрів, була велика, і Цимбалюк, обєригаючи свої права, був таким щирим прихильником поляків, що коли коронний польський гетьман Конецпольський під час війни з гетьманом Сулимою надумав добути того зрадою, то він був одним з перших козаків, що згодилися йти у табір Сулими і, вдавши з себе товаришів і однодумців, захопили гетьмана зрадою й привели до Конецпольського на катування й страту» [7, с. 7].

Такий факт дійсно мав місце у 1635 році. Тоді Данило Цимбалюк діяв відповідно до своїх переконань, однак, як підкреслює автор повісті, «за останні роки погляди й міркування козака дуже одмінилися. Він побачив, що вільний за його козацьких часів український народ польські пани щодалі все дужче, за згодою короля, підвертають під себе...» [7, с. 7]. Мета такої політики, як збагнув Данило, полягала в тому, «щоб повернути всіх українців у невільників. Коли ж після того почалися утиски й на православну віру і одна церква у Корсуні була примусом повернута на уніатську, а друга була віддана в аренду жидові, Цимбалюк зрозумів, що поляки напосілися на Україну, щоб примусити всіх українців стати поляками...» [7, с. 7].

Прозрінням Данила Цимбалюка, нехай і запізнїлим, означена ключова проблема повісті А. Кашенка «Під Корсунем» — проблема етнічної ідентичності і етнічної самооборони. У тісному зв'язку з цією проблемою якраз і розкриваються визначальні риси характеру бувалого козака.

Першим проявом болісного прозріння Данила Цимбалюка стала відмова від подальшої служби у реєстровому козацтві, яке польська шляхта використовувала для захисту своїх інтересів. Згадуючи роки служби, Данило «кається у помилках свого молодого життя; найбільше ж його мучило сумління за тим, що він зрадою згубив славного козацького ватажка й гетьмана запорозького Сулиму» [7, с. 8].

Ось чому Данило застерігає від подібного вчинку свого сина Василя, який був реєстровим козаком. Прибувши додому, Василь розповів про втечу на Січ чигиринського сотника Богдана Хмельницького і про те, що реєстровим козакам доручено впіймати втікача. Василь похвалявся: «Ми зловимо Хмельницького, як курку, та й на тому край буде» [7, с. 15].

Реакція Данила на синові слова є промовистою: « — Підожди, хлопче, не хапайсь... — суворо здвинувши бровами, сказав старий Цимбалюк. — Попереду треба обміркувати, чи годиться нам ловити

та видавати ляхам свого товариша, що завжди обстоював козацькі права і навіть до самого короля з тим доходив?» [7, с. 16].

Протест проти приниження етнічної гідності, який протягом років визрівав у душі Данила Цимбалюка, знайшов вираження у відчайдушному вчинкові старого козака. Данило пішов у польський табір, цілком усвідомлюючи смертельну небезпеку, яка там чатувала на нього. Він виконав завдання гетьмана Богдана Хмельницького і таким чином вніс свій вклад у перемогу під Корсунем. Цій перемозі сприяли (кожен по-своєму) всі члени родини Данила Цимбалюка, відстоючи право бути українцями, сповідували батьківську віру.

Підкреслення самотності, самодостатності українського етносу, показ його звичаїв та обрядів, наголос на тому, що відрізняє українців від представників інших народів, — все це притаманне цілому ряду повістей про козацьку добу.

Одним із суттєвих індикаторів належності персонажа твору до того чи іншого етносу є його мова. «— Дядечку! по-якому він балака? — запитує у запорожця Касяна — героя повісті А. Чайковського «Віддячився» — підліток Іван Черноусенко, який став свідком розмови запорожця з донським козаком. — Я ще не спав, а чув все, а мало його зрозумів...

— Він говорить по-московськи, а воно не так, як по-нашому, по-українськи (виділення наше. — Т. К.)» [9, с. 44].

У кожній із своїх повістей А. Чайковський у той чи той спосіб показує відмінність української мови від інших мов — російської, польської, татарської. Наприклад, у повісті «Віддячився» персонаж-українець і персонаж-москвит розмовляють кожен своєю мовою. Це інколи призводить до непорозуміння, що теж по-своєму увиразнює етнічну природу героїв повісті.

Такий же спосіб зображення етнічної самотності персонажів застосували і східноукраїнські прозаїки М. Горбань у повісті «Козак і воївода» (1929) та Я. Качура у повісті «Іван Богун» (1941).

Наголошуючи на проблемі спілкування персонажів — представників різних етносів, А. Чайковський водночас художньо вмотивовано вирішує дану проблему, вводячи у систему персонажів твору *персонажа-тлумача*. Ним, як правило, виступає українець, який протягом тривалого часу перебував у полоні татар чи турків і вивчив їхні мови, або татарин чи турок, які стали бранцями запорожців і оволоділи українською мовою. В окремих повістях, як, наприклад, у

повісті А. Чайковського «Віддячився», персонажем-тлумачем постає людина, яка оволоділа іноземною мовою внаслідок не примусового, а добровільного спілкування з представниками інших етносів. Касян Бистрий — герой названої повісті — каже підлітку Івану Черноусенку, який не може збагнути, про що говорить донський козак: «Я розберу все, бо у нас на Січі є москалі також, та зразу я не розумів нічого» [9, с. 44].

Слід зазначити, що мова персонажа в українській історичній повісті першої половини ХХ століття не є універсальним індикатором належності персонажа до того чи іншого етносу. Наприклад, західноукраїнський прозаїк В'ячеслав Будзиновський, на відміну від свого сучасника Андрія Чайковського, «ніде не згадує про проблему мови і спілкування між представниками різних народів» [1, с. 160]. Герої повістей В. Будзиновського, за словами Стефанії Андрусів, «спокійно розмовляють із турками галицьким варіантом української літературної мови, до речі, більше, ніж в інших письменників, насиченої побутовими галицизмами» [1, с. 160]. Проблема спілкування персонажів твору, які є представниками різних етносів, постає перед кожним автором. Нехтування нею, на нашу думку, негативно позначається на художній достовірності створених письменником образів.

З метою показу етнічної самотності українців вітчизняні повістярі першої половини ХХ століття вдавалися до детального зображення укладу життя наших предків, їхніх звичаїв, обрядів. Показовою, з огляду на сказане, є повість Андріана Кашенка «Зруйноване гніздо», що була опублікована майже століття тому — у 1914 році. Твір має підзаголовок, який вказує на час і місце відображених подій: «Повість з часів скасування Запорозької Січі» [6].

Починаючи аналіз повісті «Зруйноване гніздо», літературознавець В. Беляєв передовсім звернув увагу на її заголовок, адже саме він, на переконання дослідника, «увиразнює головну думку, концентровано передає внутрішній зміст твору» [2, с. 638].

Одинадцятитомний «Словник української мови» подає шість основних тлумачень слова «гніздо»: «1. У птахів — влаштоване або пристосоване місце для кладки яєць і виведення пташенят.

2. *перен.* Домашнє вогнище, оселя.

3. *перен., заст.* Сім'я, рід.

4. Група рослин, грибів і т. ін., що ростуть укупі.

5. *спец.* Заглиблення або отвір, у який що-небудь вставляється, вкладається.

6. *с.г.* Місце висіву кількох насінин або висадження кількох рослин» [3, с. 95].

Ознайомившись із процитованими словниковими визначеннями, приходимо до висновку, що письменник, виносячи у заголовок твору слово «гніздо», мав передовсім на увазі його друге і третє значення. Отже, «Зруйноване гніздо» — це зруйноване домашнє вогнище, зруйнована оселя, зруйнована сім'я запорожців, яка проживала на великій території Півдня України, центром якої була Січ.

Як слушно зауважив В. Беляєв, «дві частини тексту, що знаходяться у так званих «сильних позиціях», — початок і кінець — найконкретніше виявляють вихідні позиції сюжетної дії і образний результат, підсумок розвитку протиріч дійсності, побуту і свідомості народу, його понять, уявлень, ідеалів, устремлінь.

Початок — *щасливе рідне гніздо*: запорозькі хати над Базавлуком, навколо «комори, повітки, сажі й інші будівлі», «кучеряві садки та зелені левади», «великі косяки коней і гурти товару», «вільний степ і широкий лиман». Над цим, позначеним яскраво ідилічними фарбами, пейзажем збираються темні хмари недобрих подій... *Фінал* — *гніздо зруйноване*, козаки з родинами змушені покидати рідні місця...» [2, с. 638].

Зображення руйнації — це водночас вияскравлення всього того самобутнього, що було притаманне запорозькому гнізду. У показі А. Кашенком несподіваних і небажаних для запорожців змін визначальну роль відіграло «послідовне використання *принципу «подвійного погляду»* — взаємооцінки, доповнення чи заперечення того, що було у недавньому минулому, і того, що приходить сьогодні» [2, с. 639].

Принцип «подвійного погляду» найвиразніше реалізується у повісті через образи Дмитра Балана і Демка Рогози. Дмитро Балан — власник одного із трьох зимовників, які розташувалися «на горбочку біля Базавлука, там, де річка, падаючи в Дніпро, розлилася просторим, як море, лиманом Великі Води» [6, с. 452]. За допомогою авторської мови прозаїк лаконічно переповідає історію життя Дмитра Балана. Стає відомо, що Дмитро — із тих запорожців, які свого часу обороняли Стару Січ на Чортомлику. Звістка про скасування Нової Січі боляче вразила старого запорожця, відкрила перед ним безрадичне майбутнє: «— Боже мій, Боже мій! — сказав він, ковтаючи сльози. — Що ж тепер з тобою буде, мій вільний, укоханий краю? Чи на

те ж наші батьки обороняли тебе від бусурманів, не шкодіючи свого життя, щоб дістався ти чужим людям на поталу?» [6, с. 464].

Початок потали — це зруйнування Січі. Після нього потала поширилася на всі запорозькі землі. За допомогою принципу «подвійного погляду» автор повісті увиразнює різючі зміни, які відбувалися у межах колишніх Вольностей Запорозьких.

В останні дні свого життя Дмитрові Балану судилося стати свідком того, як його і його родину витіснили із збудованої ним хати, як почали відбирати його худобу. Нарешті, судилося Баланові зазнати нечуваного для козака знущання: за наказом управителя його, колишнього запорожця, висікли на стайні різками. «Старий Балан, — читаємо в повісті, — після катування не підвівся...» [6, с. 486].

По смерті Дмитра Балана, яка була неминучою для того, хто не корився новим господарям, принцип «подвійного погляду» реалізується автором повісті через образ Демка Рогози, — молодого козака, який одружився з дочкою Балана Галею. Зображуючи подальшу його долю, письменник наголошує на тому, що навіть невелике «минуле» Демка Рогози, яке було вільним, дає йому можливість збагнути характер і масштаби лиха, що насунулося на запорозькі землі.

Уперше «подвійний погляд» Демка Рогози виявляється в епізоді, у якому йдеться про подорож молодого подружжя до Старого Кодака, де щасливі батьки вирішили охрестили малого сина Миколку. У Старому Кодаку Демко зустрів свого товариша-запорожця Гната і дуже здивувався, що той «був вбраний не по-запорозькому» [6, с. 472]. Здивування, однак, тривало недовго: «Тільки що Рогоза, попрощавшись з товаришем, рушив вулицею далі, як до воза наблизивсь якийсь московський унтер з двома москалями.

— Що за людина? — гукнув він до Рогози, спинивши воза.

Рогоза розказав, по якій справі приїхав.

— А що ж це за вбрання на тобі? — показав унтер на кремезний жупан козака.

— Запорозьке...

— Щоб зараз мені не було! — почав гримати на Демка унтер, вип'явши на нього свої великі баньки. — Немає запорожців, не повинно бути й їхнього вбрання! Зараз скинь та сховай у возі, бо вже як я сам стягну з тебе, то вже більше не одягнеш!

Рогоза мусив скоритись і, сховавши жупана під себе, мерщій погнав волів до хати панотця» [6, с. 473–474].

Це та подія, яка стала для Демка межевою, розділивши його життя надвоє: на вільне, козацьке, і підневільне. Але якщо у процитованому епізоді Демко скорився, то у всіх наступних він виявляє непокірність, готовність боронити себе самого і свою родину, відстоювати уклад життя і звичаї свого роду.

Боротьба, однак, була нерівною, сутички Демка з прикажчиком та управителем тільки погіршували становище козацької родини. Врешті-решт управитель намірився відрізати Демкові чуба-оселедця, щоб непокірний козак забув про те, «що був запорожцем»: «Рогоза кидався в усі боки, бився ногами й навіть кусався зубами, обороняючи ознаку свого козацтва, і нарешті, коли управитель простягся до нього з стригалом, укусив його за руку.

Ступінь образи Демка, ступінь наруги над ним письменник передав через промовисту деталь: «Три дні Рогоза лежав, заплющивши очі, не озиваючись навіть до дружини...» [6, с. 491].

Демко втік у плавні, а «покинута чоловіком Галя стала кріпачкою» [6, с. 493]. Рогоза навідувався до дружини і сина, але прикажчик вистежив козака і заарештував. Демка віддали в пікінери, тобто в солдати царської армії. Не змирившись з таким поневоленням, він зумів утекти, а згодом добратися на Задунайську Січ, де були його брати. Разом вони вирушили на колишні землі Запорозької Січі, щоб урятувати Галю і малого Миколку.

Поки Демко перебував у дорозі, його дружині Галі судилося знати приниження від нових господарів, зокрема — від прикажчика, який прагнув будь-що одружитися з нею. Це свідчить про повне руйнування громадських, звичаєвих, обрядових, моральних основ запорозького «гнізда». Однак для А. Кашенка важливим було не лише зображення трагедії господарів «гнізда», а й підкреслення незаперечного факту його існування, наявності його специфічних ознак, зумовлених самотністю українського етносу.

Розкриваючи цю самотність, історичні повістярі першої половини ХХ століття акцентували увагу, як переконують розглянуті вище твори, на різних аспектах матеріального і духовного світу українців у козацьку добу. Цілий ряд таких аспектів містить «наука козацтва», зображення якої визначило сюжети і системи персонажів кількох повістей означеного періоду.

Уперше наявність «науки козацтва» зафіксовано у дебютному історичному творі А. Чайковського — повісті «За сестрою» (1907). І хоч

ця повість, на думку Стефанії Андрусів, «ще дуже наївна за своїм сюжетом і способом творення характерів героїв» [1, с. 144], все ж не можна не визнати того очевидного факту, що саме вона започаткувала в українській літературі низку творів про передачу і успадкування козацьких традицій.

У центрі сюжету повісті «За сестрою» — родина Судаків: колишній запорожець Андрій, його син Степан з дружиною Палажкою та трьома дітьми. Найстарший із них — Петро — уже відбув на Січ, а п'ятнадцятирічний Павлусь та тринадцятирічна Ганнуся ще лиш готувалися до самостійного життя. «Передачу духовного досвіду українського світу — відтворення його архетипів та моделей поведінки — здійснював дід Андрій, найстарший у роді: він учив онука лицарського ремесла — їздити на конях, стріляти з рушниці та лука, орудувати шаблею, а ще розказував обом, Павлусеві і Ганнусі, про козаків, пригоди із своєї козацької молодості — передавав космотвірні (націотвірні) міфи, що відразу давало виховавчий ефект: «Від тих оповідань вироблялася у Павлуся завзята козацька вдача» [1, с. 145].

Ця вдача яскраво виявилася у різних ситуаціях повісті, які стали випробувальними для п'ятнадцятирічного Павлуся Судака. Врешті-решт, подолавши завдяки козацькій науці діда Андрія чимало різних перешкод, Павлусь визволяє сестру із татарської неволі.

Поява повісті А. Чайковського «За сестрою», як зазначає М. Дубина, «стала подією в громадському житті Галичини. Читача захоплювала в повісті романтика козаччини, сміливість і відвага юного Павла Судаценка, головного героя твору, та його побратимів-запорожців. Читач відчував у їхніх діях колективну силу, нездоланну міць, а ще демократизм, красу моральних принципів і велич національних і патріотичних ідеалів, тих, що стали славою України» [4, с. 404].

Підліток, який опановує козацьке ремесло, — такий персонаж стане традиційним у наступних історичних творах А. Чайковського. Зокрема, «наука козацтва» виконує роль характеротворчого чинника у повісті письменника «Козацька помста» (1910). Сталося так, що малолітній Станіслав — син польського шляхтича Овруцького — потрапив у зимовник запорожця Охріма Неситого. Охрім почав «його дитячому розумові пояснювати, що таке Січ, хто такі козаки й чого вони на світі хочуть. Від того поволі, крапля за краплею, змінювався в хлопця світогляд» [10, с. 38].

Подальші твори А. Чайковського, за спостереженням Стефанії Андрусів, «еволюціонують від вимислених героїв і подій» до творів, «побудованих на реальних подіях минулого з достеменними історичними особами» [1, с. 156].

Отже, в умовах, коли над українським етносом у черговий раз нависла загроза асиміляції, коли стратегії розукраїнення стали складовими політики тих держав, у складі яких опинилися розрізнені українські етнічні землі, вітчизняні історичні повістярі першої половини ХХ століття надали першорядного значення проблемі етнічної ідентичності українців. Вони художньо утверджували самобутність українського етносу, тривалу історію його існування і тим самим протистояли розукраїненню українців, виробляли своєрідний «імунітет» супроти асиміляції як способу позбавлення українців майбутнього.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрусів С. Модус національної ідентичності: Львівський текст 30-х років ХХ ст. / Стефанія Андрусів. — Львів : Львів. нац. ун-т імені І. Франка; Тернопіль : Джура, 2000. — 340 с.
2. Беляев В. Г. «...Україна стоїть повсякчас перед очима» : історична проза Андріана Кашенка / Віктор Беляев // Кашенко А. Зруйноване гніздо. — Київ : Дніпро, 1991. — С. 597–644.
3. Гніздо // Словник української мови. — Київ : Наукова думка, 1971. — Т. 2. — С. 95.
4. Дубина М. Через історію до сучасності... / Микола Дубина // Чайковський А. Олексій Корнієнко. — Київ : Веселка, 1992. — С. 401–409.
5. Качура Я. Іван Богун / Яків Качура. — Київ : Молодь, 1972. — 104 с.
6. Кашенко А. Зруйноване гніздо / Андріан Кашенко // Кашенко А. Зруйноване гніздо. — Київ : Дніпро, 1991. — С. 451–539.
7. Кашенко А. Під Корсунем / Андріан Кашенко // Кашенко А. Зруйноване гніздо. — Київ : Дніпро, 1991. — С. 5–98.
8. Котляр М. Довідник з історії України / М. Котляр, С. Кульчицький. — Київ : Україна, 1996. — 463 с.
9. Чайковський А. Віддячився / Андрій Чайковський. — Нью-Йорк : Говерля, 1958. — 248 с.
10. Чайковський А. Козацька помста / Андрій Чайковський. — [Б. м.] : Універсальна бібліотека, 1947. — 73 с.

ХУДОЖЕСТВЕННОЕ ПОСТИЖЕНИЕ ПРОБЛЕМЫ ЭТНИЧЕСКОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ В УКРАИНСКОЙ ИСТОРИЧЕСКОЙ ПОВЕСТИ ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВЕКА

Татьяна Кара, аспирантка

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова

В статье исследуются особенности раскрытия проблемы этнической идентичности в украинской исторической повести первой половины XX века, подчеркивается самобытность, самодостаточность украинского этноса, освещаются его обычаи и обряды, акцентируется внимание на отличиях украинцев от представителей других народов. Казацкому времени посвящены произведения как восточноукраинских, так и западноукраинских писателей, среди которых можно выделить двух «казацких отцов»: Андриана Кащенко и Андрея Чайковского. Анализируются повести А. Кащенко и А. Чайковского. Цель статьи заключается в отображении общечеловеческих ценностей в произведениях, выяснении особенностей поэтики украинской исторической повести данного периода.

Ключевые слова: казачество, этническая идентичность, самобытность, историческая повесть.

ARTISTIC COMPREHENSION OF THE PROBLEM OF ETHNIC IDENTITY IN THE UKRAINIAN HISTORICAL STORY OF THE FIRST PART OF THE XXth CENTURY

Tatiana Kara, postgraduate student

Odessa National I. I. Mechnikov University, Ukraine

The article studies the features of the disclosure of ethnic identity issues in Ukrainian historical story of the first half of the XX century, emphasizes originality, self-sufficiency Ukrainian ethnos, highlights its customs and ceremonies, accentuated differences Ukrainians from the representatives of other nations.

Cossack time devote to work as Eastern Ukrainian and Western writers, among which are the two «Cossack fathers»: Adrian Kashchenko and Andrew Tchaikovsky. The posed problem is considered on a material-specific art works. Analyse story A. Kashchenko and A. Tchaikovsky. The purpose of the article is to display the human values in the works, identification the peculiarities of poetics Ukrainian historical story of the period.

Native historical novelists of the first half of the XX century, special attention was paid to the problem of ethnic identity of Ukrainians at a time when over Ukrainian ethnos was the threat of assimilation, since this strategy was part of the politics states, in which composition were included ethnic Ukrainian lands.

Key words: Cossack time, ethnic identity, identity, historical novel.

REFERENCES

1. Andrusiv, S. (2000), *Modus natsionalnoyi identychnosti: Lvivskiy tekst 30 rokiy XX st.* [Mode of national identity: Lviv text of the 30th years of 20th century], Ternopil, Lviv; 340 p.
2. Bieliaiev, V. (1991), «...Ukraina stoit povsiakchas pered ochuma» (Istorychna prosa Andriana Kashchenka) [«...Ukraine is always constantly on the mind» (Historical prose of Andrian Kashchenko)], Kashchenko, A. (1991), *Zruinovane hnizdo* [The destroyed nest], Kyiv, pp. 597–644.
3. Hnizdo [The nest], *Slovnuk ukrainskoi movy* (1971), Kyiv, iss. 2, p. 95.
4. Dubyna, M. (1992) *Cherez istiriu do suchasnosti...* [Through history now...], Chaikovskiy A. (1992). *Oleksii Korniienko* [Oleksii Korniienko], Kyiv, pp. 401–409.
5. Kachura, Ya. (1972), *Ivan Bohun* [Ivan Bohun], Kyiv, 104 p.
6. Kashchenko, A. (1991), *Zruinovane hnizdo* [The destroyed nest], Kashchenko A. (1991) *Zruinovane hnizdo* [The destroyed nest], Kyiv, pp. 451–539.
7. Kashchenko, A. (1991), *Pid Korsunem* [Near Korsun], Kashchenko A. (1991), *Zruinovane hnizdo* [The destroyed nest], Kyiv, pp. 5–98.
8. Kotliar, M. and Kulchytskyi, S. (1996), *Dovidnyk z istorii Ukrainy* [Handbook of History of Ukraine], Kyiv, 463 p.
9. Chaikovskiy, A. (1958), *Viddiachyvsia* [Has thanked], New-York, 248 p.
10. Chaikovskiy, A. (1947), *Kozatska pomsta* [Cossack revenge], 73 p.

Стаття надійшла до редакції 12 березня 2016 р.